

Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava, logorašima i aktivistima nevladinih organizacija

Trebinje, Bosna i Hercegovina

27. juni 2009.

Konsultacije su organizirali Centar za građansku suradnju i Centar za građansku suradnju, Livno i Solidarnost za jug, Trebinje. Od 10 učesnika, jedan je bio predstavnik medžlisa Islamske zajednice Trebinje¹. Uvodničari su bili Nataša Kandić (Fond za humanitarno pravo), Aleksandra Letić (Helsinški odbor Republike Srpske), a moderatori Sonja Garić (Centar za građansku suradnju, Livno) i Stanko Buha (Solidarnost za jug, Trebinje). O skupu su izvestili Radio-televizija Republike Srpske i Radio Slobodna Evropa. Učesnici² su podržali osnivanje REKOM. Priloge o konsultacijama objavili su EuroBlic, Nezavisne novine i SRNA.

Islamska zajednica u Trebinju podržava osnivanje REKOM.

Hoću da kažem da zdušno zaista pozdravljam održavanje ovoga skupa. Podržavam ovu ideju. Potpisao sam propusnicu u ime svoje i u ime Medžlisa Islamske zajednice Trebinje koji okuplja preko 600 familija širom svijeta. (Husein Hodžić, Medžlis Islamske zajednice Trebinje, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

Osnovni cilj REKOM je utvrđivanje činjenica koje niko ne može da ospori.

Mi danas imamo jednu situaciju koja ne daje ni delić potpune slike o tome šta se desilo, zavisno o tome u kom gradu se sedi, zavisno od toga na kom mestu se razgovara i ko razgovara o tome onda ta slika ima hiljadu različitih svojih lica. (...) Potrebno je da se utvrde činjenice koje niko ne može da osporava i koje ćemo, baš zbog snage tih činjenica, da svi prihvatimo i da kažemo to je ono što se desilo. (Nataša Kandić, Fond za humanitarno pravo, Srbija, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

Toliko stvari, bolnih pitanja iz prošlosti ostalo je negdje zatrpano, da mi nikada nismo otvorili otvorenu komunikaciju, razgovor i dijalog o ovome. (...) Trebamo početi razgovarati o događajima. Jednostavno na jedan način u jednom dijalogu, civiliziranom dijalogu, podastrijeti te činjenice i vidjeti na kojim stvarima treba da radimo. (Alma Mašić, Inicijativa mladih za ljudska prava, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

Te činjenice sve treba neko zapisat. Ako ono što se dogodilo ne zapišemo (...) naša djeca u budućnosti će rješavati iste ovakve stvari. (...) Žrtve govore kao političari, a političari koriste žrtve u predizborno vrijeme da bi manipulirali njima. Ja mislim da je vrijeme da se mi svi malo osvijestimo, da kažemo i zapišemo šta nam se dogodilo u prošlosti ali da krenemo ka budućnosti.

---

¹ Predstavnik Medžlisa Islamske zajednice Trebinje je u ime medžlisa potpisao izjavu o pristupanju Koaliciji za osnivanje REKOM.

² Pojedini učesnici su izneli primedbe na organizaciju konsultacija, kao na primer da nisu mogli da kontaktiraju Centar za građansku suradnju jer je u pozivu bio naveden nepotpun telefonski broj. Po njima, to je razlog malog učešća predstavnika udruženja i nevladinih organizacija.

(Sonja Garić, Centar za građansku suradnju, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

REKOM je poslednja prilika da se čuje glas žrtava, i žrtve treba da budu članovi komisije.

Nisam sreo nijednu žrtvu koja nije imala potrebu da se čuje njena priča. (...) Formiranje ove Komisije za ratne zločine, kršenje ljudskih prava je dar s neba za žrtve rata. Posljednja prilika da se čuje njihova priča, da ostane zabilježena, jer kad se ove naše nacionalne oligarhije koje su na vlasti međusobno dogovore, mi više nikome nećemo trebati. (Izo Rokolj, povratnik u Trebinje, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

Volim samo da žrtva učestvuje u izboru Komisije (...) Ne da bude u Komisiji onaj ko je vršio zločin. Normalno da će dokazat suprotan događaj i proces. I ja kažem, nek' bude žrtva glavni organizator formiranja Komisije. I živi svjedok i dokaz. (Borislav Hamović, Udruženje logoraša Trebinje, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

To imaju iskustva ovi koji su bili u logorima, nikada ne žele ništa da spominju šta su sve preživljavali. Ja nikada to nisam svojoj supruzi koja dan danas sa mnom živi, imam kćerkicu 15 godina, nikad je nisam potencir'o da bilo šta rekne (...) Ja jedino apelujem na Vas, na ovu Komisiju i želim da uspijete u prosperitetu punog jeka ali samo da se čuje istina. (Srećko Barićanin, Odbor ratnih-vojnih invalida u Trebinju, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

Jesmo li za to ili nismo i kakvu Komisiju? Moje je lično mišljenje da jesam za to. Multicentričnu komisiju, znači, ne da bude sjedište u jednom mjestu i da bude osnova rada Komisije iznošenje istina, odnosno ličnih priča i dokazivanje ličnim pričama prema donosiocima odluka. (Stanko Buha, Solidarnost za jug, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

U utvrđivanju činjenica treba poći od priprema za rat.

Ovaj rat je pripremljen mnogo prije početka. (...) Ja tvrdim sad i ja ću se angažovat dok sam živ da se krene od nule, od priprema rata, od rata i da vidimo ko je kriv. (Kosta Kosović, Udruženje logoraša Trebinje, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

U javna slušanja treba uključiti žrtve, počiniocce i predstavnike institucija, ali REKOM mora osigurati zaštitu za žrtve, posebno za silovane žene.

Na koji način javno slušati počiniocce? Mislim da tu moramo biti vrlo obazrivi i naročito kad su u pitanju silovane žene, ljudi koji su dobili razne psiho-somatske poremećaje, PTSP. Moramo zaštititi te ljude. Da li održavati javna slušanja predstavnika institucija? Naravno, ja bih sve ovo stavio pod javnost, znate. I žrtvu i ljude koji su počinioci. (Blažo Stevović, Alternativa Klub, BiH, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)

U mandatu REKOM treba da bude vraćanje uzurpirane imovine.

Vratilo se, imovina vratila se ali i danas ima slučajeva uzurpiranja da vlasnik, da korisnik stana koji je dobio rješenje, dobio nalog da izađe, neće da izađe i danas dan. Nema sile i zakona da Ekrem Kadrović dobije svoju kuću na Sunčanom brijegu ovdje u Trebinju. Eto vam samo jedan primjer. Islamska zajednica, njena imovina se ovdje prodaje ispred restitucije i nacionalizacije, a da je Pravoslavnoj crkvi vraćeno sve i još štošta poklanjano. Dakle, ima kršenja ljudskih prava. (Husein Hodžić, Medžlis Islamske zajednice Trebinje, Lokalne konsultacije sa udruženjima žrtava i logorašima, Trebinje, BiH, 27. juni 2009.)